

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

САВЧЕНКО ЛАРИСА ОЛЕКСІЇВНА

УДК [378:37.011.3-051]:62/64

**ТЕОРЕТИКО - МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ
ДІАГНОСТИКИ ЯКОСТІ ОСВІТИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Криворізькому педагогічному інституті

ДВНЗ «Криворізький національний університет»,

Міністерство освіти і науки України.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

Карпова Елла Едуардівна,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», завідувач кафедри дошкільної педагогіки;

доктор педагогічних наук, професор

Лісова Світлана Валеріївна,

Рівненський державний гуманітарний університет, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти;

доктор педагогічних наук, професор

Шапран Ольга Іллівна,

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», завідувач кафедри педагогіки.

Захист дисертації відбудеться «22» грудня 2014 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопорто-франківська, 36.

Автореферат розіслано «21» листопада 2014 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т. І. Койчева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства, що маркований процесами глобалізації, функціонуванням інформаційних технологій, світова педагогічна думка перебуває у пошуку нових пріоритетів в освіті. Якість освіти стає головним орієнтиром, що визначає авторитет і конкурентоспроможність навчальних закладів на регіональному, державному рівнях і міжнародній арені. У Конституції України, Законах «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року та в інших державних документах завдання й вектори реформування освіти пов'язано зі створенням системи оцінювання її якості, систематичного моніторингу й аналізу стану актуальних освітніх проблем та їх вирішення. Задля забезпечення якості освіти спрямовано матеріальні, фінансові, кадрові й наукові ресурси суспільства, вона стає основою оцінювання державою та громадськістю освітніх послуг, запорукою доступу громадян до здобуття ґрунтовної і суспільно затребуваної освіти. За цих умов якість вищої педагогічної освіти перетворилася на принцип й основний критерій ефективності сучасної системи підготовки педагогічних кадрів.

Сучасні вітчизняні й зарубіжні вчені студіюють якість освіти у філософському та педагогічному (В. Андрущенко, В. Астахова, К. Астахова, С. Гончаренко, М. Згуровський, В. Кремень, М. Култаєва, В.Луговий, М. Лукашевич, В. Лутай, М. Михальченко, І. Надольний, С. Ніколаєнко, В. Огнев'юк, І. Предборська, О. Савченко, В. Ткаченко та ін.), соціальному й управлінському аспектах (О. Величко, В. Вікторов, А. Гофрон, Т. Гусен, Д. Дзвінчук, Б. Жебровський, А. Тайджеман). Цей феномен схарактеризовано з позиції дидактики, загальної педагогіки, психології, методології (В. Бондар, Л. Бурлачук, Ю. Гільбух, Л. Качалова, Т. Лукініна, І. Підласий) тощо.

Проблемі управління якістю освіти на різних рівнях організації цього процесу присвячено праці М. Альберта, М. Вебера, М. Вудкока, М. Мескона, С. Паркінсона, Т. Пітерса, Ф. Тейлора, П. Уотермана, А. Файоля, М. Хедоурі, Л. Якоккі та інших авторів. Умови, що оптимізують якість професійної підготовки майбутніх учителів, висвітлюють А. Богущ, Е. Карпова, Л. Кондрашова, А. Кузьмінський, С. Лісова, В. Луговий, О. Ляшенко, Н. Ничкало, О. Шапран. На ролі особистості й професіоналізму майбутнього вчителя, його творчого потенціалу в забезпеченні якості освіти акцентують увагу Л. Одерій, С. Сисоєва, О. Пехота й інші.

Українські дослідники (В. Бондар, І. Булах, С. Гончаренко, О. Козаков, Ю. Мальований, Л. Момот, І. Распопов, М. Ржецький, Н. Розенберг, О. Савченко та ін.) започаткували підхід до аналізу педагогічних явищ і процесів, що забезпечують якість освіти, на засадах урахування закономірностей та умов їх функціонування. Дослідники наголошують, що підвищення якості освіти в цілому і вищої педагогічної освіти зокрема,

неможливе без педагогічної діагностики як інструменту управління цим процесом. При цьому педагогічну діагностику науковці пов'язують: з аналізом результатів розвитку особистості (М. Обозов); вивченням рівня педагогічних явищ (В. Зверов); розпізнанням творчого потенціалу особистості (Л. Денякіна); аналізом навчального процесу й дослідженням результатів навчання (К. Інгенкамп); сукупністю пізнавальних зусиль, необхідних для ухвалення актуальних педагогічних рішень (К. Дж. Клаусер); процесом, що з'ясовує умови й обставини навчання (Н. Мойсеюк); реалізацією ефективного навчання шляхом зменшення витрат і раціонального поєднання організаційно-дидактичних засобів та методів навчання (І. Підласий); отриманням інформації про стан і розвиток контрольованого об'єкта (Г. Цехмістрова) тощо.

Запропоновано нові категорії, що маркують якість освіти на рівні особистості: функційна грамотність, освіченість, компетентність та ін. (Ю. Бабанський, І. Барахович, Г. Вайлер, К. Інгенкамп, М. Карпетова, Е. Нікітін, М. Обозов, А. Хуторської, В. Чинапах, О. Шаталов). Обґрунтовано різні аспекти якості загальної середньої освіти, яких має досягти вчитель у процесі професійної діяльності: рівень знань учнів, їхньої компетентності; особливості розвитку здібностей учнів (Б. Бітінас, Ю. Воренко, В. Кузнецов, П. Підкасистий, І. Філончук та ін.).

Доведено, що педагогічна діагностика як система спеціально зорієнтованих методів і засобів у роботі вчителя слугує підґрунтям для підвищення якості освіти учнів через вивчення їхніх труднощів, допомагає з'ясувати сильні і слабкі моменти професійної педагогічної діяльності, окреслити оптимальні шляхи їх подолання. Натомість питання загальної теоретичної і прикладної підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти учнів не висвітлено у наукових дослідженнях.

Аналіз наукової літератури з підготовки майбутніх учителів до професійної педагогічної діяльності і змісту навчальних програм засвідчує, що порушена проблема не набула належного висвітлення у контексті їхньої фахової підготовки до педагогічного діагностування якості освіти учнів, що викликало низку суперечностей між:

- завданням модернізації вищої освіти, спрямованістю на підвищення її якості та наявною системою підготовки майбутніх учителів у вищих педагогічних закладах;

- соціальною необхідністю в оновленні всіх структурних елементів системи освіти на засадах педагогічної діагностики й відсутністю таких напрацювань у змісті теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах;

- потребою подолання фрагментарності й певної суперечливості наукових даних у вітчизняній педагогіці щодо сутності, структури та

функціонування педагогічної діагностики якості освіти та негативним ставленням учителів використовувати її у практичній діяльності з учнями;

- необхідністю розробки нових концептуальних підходів і методики впровадження педагогічної діагностики в освітню практику та недостатнім рівнем системних наукових досліджень із цієї проблеми.

Отже, подолання окреслених суперечностей і вирішення завдань модернізації сучасної професійно-педагогічної освіти в аспекті підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти вмотивували доцільність обраної теми дослідження: **«Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалася відповідно до плану науково-дослідної роботи Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» із наукових тем «Теорія і практика підготовки майбутніх педагогів до гармонізації інтелектуального та емоційного факторів навчання учнів загальноосвітніх шкіл» (реєстраційний номер 0109U002918), «Дидактичні засоби самостійної роботи студентів» (№ 0112U000360). Тему дисертаційної роботи затверджено вченою радою Криворізького державного педагогічного університету (протокол № 11 від 14 червня 2007 р.) й погоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогічних та психологічних наук при НАПН України (протокол № 6 від 17 червня 2008 р.).

Мета дослідження – обґрунтування теоретико-методологічних концептів, моделі та експериментальної методики підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання низки **завдань**:

1. Науково обґрунтувати теоретико-методологічні концепти підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти.

2. Визначити поняття і здійснити структурний аналіз феномена «підготовленість майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти».

3. Уточнити поняття «педагогічна діагностика», «якість освіти», «діагностична компетентність» в контексті започаткованого дослідження.

4. Визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти.

5. Виявити і обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти.

6. Розробити і обґрунтувати модель підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти.

7. Розробити експериментальну методику реалізації моделі підготовки

майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти учнів й апробувати її ефективність.

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів технологій і креслення у вищому навчальному закладі.

Предметом дослідження є науково-методичне забезпечення формування підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти.

Загальна гіпотеза дослідження. Підготовка майбутніх учителів технологій і креслення до діагностування якості освіти учнів є необхідною складовою формування їхньої професійної компетентності, проявом здатності здійснювати педагогічну діяльність відповідно до вимог сучасних європейських стандартів. Формування підготовленості майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти забезпечується моделлю, що обіймає мотиваційний, операційно-діяльнісний, творчий і діагностичний компоненти, складається з п'яти етапів (підготовчо-пізнавальний, практико-конструктивний, аналітичний, технологічний, рефлексивно-оцінювальний) і базується на методиці, в якій реалізовано педагогічні умови підготовки до педагогічного діагностування якості освіти.

Загальна гіпотеза конкретизована **частковими**, а саме:

підготовленість майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти учнів виступає показником якості їхньої підготовки до професійно-педагогічної діяльності у виші;

формування підготовленості студентів до використання педагогічної діагностики у роботі з учнями здійснюється на засадах їхньої активної і продуктивної навчально-пізнавальної діяльності і практичного досвіду;

ефективність підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти детермінується сукупністю педагогічних умов, що передбачають наявність уніфікованої системи критеріїв і показників педагогічної діагностики якості освіти; інтеракцію інноваційних, продуктивних, інформаційно-комунікативних, інтерактивних технологій у навчальному процесі; набуття студентами досвіду самостійної професійно-педагогічної діяльності з розробки педагогічної діагностики якості освіти учнів.

Провідна ідея дослідження полягає в тому, що розуміння та усвідомлення майбутніми учителями технологій і креслення ефективності впливу педагогічної діагностики на підвищення якості освіти базується на виявленні закономірностей досягнення учнями стабільних позитивних результатів у вивченні технологій й креслення. Професійна підготовка майбутнього учителя до педагогічної діагностики якості освіти в освітньому просторі ВНЗ є результатом їхньої особистісного, індивідуального, професійного самовизначення відносно цінностей навчальної діяльності учнів та її результатів.

Концепція дослідження. В основу концепції покладено тезу про зумовленість якості професійно-педагогічної діяльності майбутніх учителів оволодінням способами педагогічної діагностики. Підготовленість майбутніх учителів до застосування педагогічної діагностики якості освіти учнів відбувається на ґрунті усвідомлення її ефективності на професійно-педагогічному, фахово-предметному й методичному рівнях, завдяки урахуванню індивідуальних можливостей студентів як суб'єктів навчальної діяльності, що у сукупності утворюють цілісну педагогічну систему організації навчального процесу, спрямованого на ефективну підготовку майбутніх учителів технологій і креслення до професійної педагогічної діяльності. Реалізація концептуальної ідеї базована на трьох взаємопов'язаних концептах.

Методологічний концепт дослідження становить комплекс філософських ідей про включеність феномена «якість освіти» в історико-культурний рух; зумовленість якості педагогічних явищ соціальним середовищем, що характеризує соціальний контекст і особливості функціонування освітньої системи, її зорієнтованості на задоволення потреб особистості й держави і внутрішніми чинниками, що виявляють простір для виявлення майбутніми вчителями власної позиції щодо розуміння якості освіти і прояву активності щодо її досягнення.

Сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників якості освіти та їх вплив на процес формування підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики умотивовують доцільність аналізу предмета дослідження з описаних нижче підходів:

- аксіологічний підхід визначає орієнтацію майбутнього вчителя технологій і креслення на діагностування якості освіти, як загальнолюдської цінності, що здобувається у процесі професійно-педагогічної діяльності; формування у студентів уявлення про педагогічну діагностику якості освіти як світоглядної позиції щодо цінності її кінцевого результату; віддзеркалює необхідність становлення змістового ядра педагогічної діагностики – якості освіти як результату концептуальної соціалізації студента в системі професійної підготовки і педагогічної діяльності (А. Авер'янов, Б. Ананьєв, В. Анненков, Є. Барбіна, І. Бех, А. Богуш, А. Здравомислов, В. Огнев'юк, Є. Соколов, Л. Хомич та ін.);

- компетентнісний підхід орієнтує на соціально визначені вимоги до професійної підготовки майбутнього вчителя технологій і креслення, його загальної та педагогічної ерудиції, педагогічної майстерності щодо підвищення якості освіти учнів (А.Богуш, Ю. Варданян, Є. Зеєр, І. Зимня, А. Маркова, Н. Матяш, Л. Мітіна, Є. Павлютенков, О. Пометун, А. Хуторської, М. Чошанов та ін.);

- особистісно-діяльнісний підхід, що характеризує кожного студента як джерело власної індивідуальної активності, яка виявляється в якості

результатів навчання; зумовлює аналіз особистості майбутнього вчителя як суб'єкта педагогічної діяльності, з індивідуальними пізнавальними та професійними мотиви й потребами, когнітивними стратегіями (аналітичні, просторово-синтетичні, вербальні), особливостями педагогічної діяльності. Досвід цілеспрямованої професійно-педагогічної діяльності з педагогічної діагностики, яку здійснює учитель технологій і креслення в загальноосвітній школі, сприятиме залученню учнів до різноманітних видів особистісно значущої діяльності, її усвідомлення, що відбивається на якості результатів їхнього навчання (Б. Ананьєв, Г. Балл, І. Іллясов, А. Кузьмінський, О. Леонтєв, В. Моляко, В. Рибалка, І. Підласий та ін.);

- системний підхід у дослідженні забезпечує формування цілісного знання про професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів технологій і креслення як відкрити динамічну педагогічну систему з відповідними підсистемами (змістом, формами, методами, засобами), спрямованими на досягнення заздалегідь запланованого результату. Підготовка майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти в дослідженні виступає як системне багатовимірне явище, що вимагає інтегрованого підходу до його усвідомлення як особистісно-професійної якості, що детермінує педагогічну активність, суб'єктність, саморозвиток, які в подальшому стимулюють результативність педагогічної діагностики якості освіти у професійно-педагогічній діяльності (А. Авер'янов, С. Архангельський, Л. Берталанфі, І. Блауберг, В. Луговий, В. Огнев'юк, В. Садовський, М. Сагатовський, Е. Юдін та ін.).

Теоретичний концепт розкриває систему вихідних параметрів, дефініцій, що відображають сутність професійної підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти учнів, її специфічних функцій і характеристик. Визначальним для концептуальних засад є положення, згідно з яким підготовка майбутніх учителів відбувається як поступове усвідомлення себе і своїх можливостей у контексті професійної діяльності. Така підготовка базована на принципах єдності особистості й діяльності, що реалізуються за умов домінування свободи вибору суб'єкта у створенні майбутнім учителем власної професійної Я-концепції.

Теоретичні засади дослідження становлять наукові праці, в яких розкрито:

- шляхи й засоби забезпечення якості освіти в Україні (В. Андрущенко, І. Бех, В. Безпалько, Л. Горбунова, І. Зязюн, С. Клепко, Н. Кочубей, В. Кремень, М. Култаєва, В. Кушерець, В. Лозова, М. Михальченко, Н. Ничкало, Л. Одерій, В. Огнев'юк, В. Онищук, І. Предборська, І. Родіонова, М. Романенко, Л. Романишина, О. Савченко, Н. Тализіна, С. Черепанова, Н. Шубелка та ін.);

- зміст та принципи організації системи професійної підготовки майбутніх учителів до педагогічної діяльності, її удосконалення (А. Алексюк,

О. Біда, А. Бойко, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Е. Карпова, В. Козаков, Н. Кічук, О. Комар, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, З. Курлянд, М. Лещенко, В. Луговий, М. Марусинець, В. Маслов, О. Мороз, Н. Ничкало, О. Пехота, В. Семиченко, С. Сисоєва, В. Сластьонін, Р. Хмельюк, Г. Яворська та ін.);

- цілісність педагогічного процесу (Ю. Васильєв, В. Ільїн, В. Краєвський, В. Семиченко, Н. Хмель та ін.);

- сутність педагогічної діагностики, історію її виникнення та розвитку щодо контролю якості професійно-педагогічної підготовки вчителя (О. Андрієнко, О. Белкін, А. Біне, Б. Бітінас, О. Демченко, Л. Денякіна, Л. Катаєв, А. Кочетов, Б. Кулагін, А. Огарков, І. Підласий, Н. Розенберг, Д. Чернилевський, С. Шандрук, А. Шаталов);

- принципи розробки методів діагностики, показників і критеріїв оцінки якості освіти (А. Алексюк, Ю. Алферов, А. Бляшевська, В. Бондар, В. Бочарнікова, А. Верхола, Є. Дорошенко, І. Зязюн, К. Інгенкамп, Н. Кузьміна, Л. Одерій, В. Пікельна, Л. Романишина, Н. Талізін, Г. Цехмістрова);

- особливості діагностування навчальних досягнень учнів (Г. Бутенко, І. Іванюк, О. Локшина, Т. Лукіна, О. Ляшенко, І. Шимків, А. Шмельов та ін.);

- теоретичні засади та критеріальний апарат оцінювання професійних знань та вмінь майбутніх учителів (О. Абдулліна, Ж.-М. Барб'є, В. Беспалько, Б. Блум, А. Верхола, С. Вітвицька, Ж. Вогле, В. Гузеєв, В. Кальней, М. Корольова, Н. Кузьміна, Ж. Ландшере, Ж. Левассер, Ж. Мейер, Ф. Перрену, А. Полле, Н. Романкова, М. Скрівен, С. Шишов, В. Якунін та ін.).

Технологічний концепт репрезентує особистісно зорієнтовану методику підготовки у вищих навчальних закладах майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти, що передбачає розробку методичного супроводу, змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх учителів за допомогою спеціально дібраних інформаційних, діагностичних, тренувальних програм, індивідуалізації й персоналізації завдань для підвищення якості базової професійної підготовки.

Технологічними засадами дослідження слугують наукові концепції, що відображають:

- цілі й завдання моніторингу підвищення якості вищої освіти та ефективності навчальної роботи (Н. Байдацька, О. Белкін, Л. Генденштейн, А. Дахін, Г. Єльнікова, О. Коберник, О. Локшина, Т. Лукіна, О. Мармаза, П. Матвієнко, Н. Мельникова, О. Островерх, О. Пехота, С. Подмазін, Д. Полев, І. Прокопенко, З. Рябова та ін.);

- сутність і особливості освітнього моніторингу, його компонентів, засобів реалізації (З. Абасова, М. Аузіна, В. Беспалько, Б. Бітінас, О. Вороніна, Г. Голуб, М. Голубенко, Ю. Дмитрієва, М. Загірняк, В. Зубко, К. Кайданова, В. Копелева, О. Островерх, Г. Пальм, І. Підласий, Л. Рибалко, А. Тайджеман, Н. Форменко, Г. Цехмістрова, В. Циба та ін.);

- теорію педагогічного прогнозування (І. Бестужев-Лада, А. Гендін,

Б. Гершунський, Є. Костяшкін та ін.);

- сутність педагогічної кваліметрії (Н. Васильєва, В. Жаворонков, Л. Ішков, А. Прокопенко, З. Рябова, О. Субетто, Ю. Татур та ін.);

- сутність і принципи реалізації модульно-рейтингової технології (В. Аванесов, В. Беспалько, А. Бляшевська, В. Казаков, Г. Костюк, І. Мороз, П. Олійник, Н. Ржецький, В. Семиченко, А. Черноштан, Л. Штефан та ін.);

- методика використання й упровадження інформаційних комп'ютерних технологій у навчальному процесі вищої педагогічної школи (А. Биков, Ю. Господарик, М. Дмитрева, М. Жалдак, Є. Полат, О. Співаковський та ін.).

У ході виконання сформульованих завдань використано комплекс **методів дослідження**. *Теоретичні* - аналіз (ретроспективний, порівняльний) психолого-педагогічної літератури та узагальнення й класифікації наукових даних у філософських, психолого-педагогічних, навчально-методичних та інструктивно-методичних джерелах для з'ясування стану й теоретичного обґрунтування ключових понять і категорій дослідження, педагогічних умов підготовки майбутніх учителів технології і креслення до педагогічного діагностування якості освіти;

емпіричні методи - для вивчення стану підготовленості майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти застосовано діагностувальні (анкетування, опитування, тестування), обсерваційні (цілеспрямоване спостереження за професійно-педагогічною діяльністю вчителів) методи, аналіз навчальних планів і програм; для з'ясування ефективності педагогічних умов і методики підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти - педагогічний експеримент (розвідувально-пошуковий, констатувальний, формувальний етапи), аналіз продуктів діяльності студентів; кількісний та якісний аналіз емпіричних даних;

статистичні - для узагальнення емпіричних даних, перевірки робочих гіпотез і достовірності результатів експерименту, окреслення тенденцій та закономірностей їх зміни використано методи математичної статистики (кореляційний і факторний аналіз за t - критерієм Стьюдента, χ^2 -критерієм Пірсона, ϕ - критерієм Фішера).

Експериментальна база дослідження. Основний етап експериментального дослідження проведено на базі технологічного факультету Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет», де до експериментальної групи ввійшли 530 студентів. Контрольну групу створено зі студентів технологічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», фізико-математичного факультету Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка чисельністю 298 осіб. У цілому вибірккову сукупність склали понад 1313 студентів.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що:

– *уперше* науково обґрунтовано концепцію підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти у вищих навчальних закладах, що охоплює методологічний, технологічний і теоретичний концепти; визначено сутність і структуру феномена «підготовленість майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти; виокремлено структурні компоненти підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти (мотиваційний, операційно-діяльнісний, творчий та діагностичний); розроблено систему критеріїв (ціннісно-орієнтаційний, імперативно-настановний, конструктивний) і показників для визначення рівнів підготовленості майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти;

– *розроблено* модель формування підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти учнів, що складається з п'яти етапів (підготовчо-пізнавальний, практико-конструктивний, аналітичний, технологічний, рефлексивно-оцінювальний); визначено педагогічні умови підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти (наявність уніфікованої системи критеріїв і показників педагогічної діагностики якості освіти; інтеракція інноваційних, продуктивних, інформаційно-комунікативних, інтерактивних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти; набуття студентами досвіду самостійної професійно-педагогічної діяльності з розробки педагогічної діагностики якості освіти учнів);

– *уточнено* й конкретизовано дефініції «якість освіти»; «педагогічна діагностика»; «діагностична компетентність»;

– *удосконалено* систему підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти, що складається з компонентів, педагогічних умов, функцій педагогічної діагностики (зворотного зв'язку; розподілу обов'язків і доручень, фіксації під час складання статистичних звітів; перспективних ліній у розвитку колективу й особистості; педагогічної корекції; контролю; мотивації та стимулювання), форм і методів реалізації педагогічної діагностики, принципів педагогічної діагностики (цілеспрямованість, адресність, надійність, вірогідність, системність, неперервність); експериментально перевірена її ефективність та особливості функціонування в умовах ВНЗ. Подальшого розвитку набула теорія і методика підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти учнів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці експериментальної методики підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти учнів. Визначено варіанти змістового блоку завдань для індивідуальної роботи та укладено програму підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного

діагностування в процесі вивчення нормативної дисципліни «Школознавство» та педагогічної практики; розроблено програми і методичне забезпечення спецкурсів «Актуальні проблеми керівництва та управління якістю освіти», «Педагогічна діагностика якості освіти».

Одержані відомості розширюють і збагачують традиційні підходи щодо організації процесу підготовки майбутніх учителів, презентують нові інформаційно-комунікативні технології, які містять педагогічну діагностику як інструмент підвищення якості професійної діяльності вчителя. Розроблена експериментальна модель методично інтерпретована у вигляді конкретних форм, методів і функцій навчання студентів за спеціальністю «вчитель технологій і креслення»; створено методiku оволодіння майбутніми вчителями технологій і креслення системою педагогічної діагностики якості освіти учнів як складного, діалектичного й динамічного процесу, що відбувається в площині суб'єкт-суб'єктної взаємодії під час аудиторних занять у виші і в період педагогічної практики; доведено, що оволодіння педагогічною діагностикою та процедурами її застосування в професійній діяльності вчителів сприяє підвищенню якості освіти учнів, збагачує особистість майбутнього вчителя технологій і креслення професійно значущими якостями й властивостями, що формуються під час його підготовки у виші.

Матеріали дослідження можуть бути використані в процесі розробки нових навчальних програм для спеціальностей напряму «Технологічна освіта» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» із дисциплін педагогічного циклу, фахових методик, навчально-методичних посібників та рекомендацій; для оновлення змісту лекційних курсів і завдань педагогічної практики, обґрунтування нових методик їх викладання у виші й у системі підвищення кваліфікації вчителів.

Особистий внесок автора. У колективній монографії «Проектна діяльність у технологічній освіті» [2] здобувачеві належить розділ «Застосування проектної діяльності в практиці вищої педагогічної школи», обґрунтування концептуальних положень, структура виконання проектів і критерії оцінювання проектної діяльності студентів; у монографії «Теорія і практика організації самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладів» [3] написано розділ «Використання проектної діяльності у процесі вивчення педагогічних дисциплін»; у навчально-методичному посібнику «Ігри та ігрові технології на уроках трудового навчання» [72] розкрито основи ігрових технологій на уроках обслуговуючої праці, розроблено ігрові ситуації та запропоновано розробки сюжетно-рольових ігор.

Упровадження результатів дослідження. Концептуальні положення роботи втілено в практику діяльності Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» (акт про впровадження № 02/13-324/3 від 18.05.2014 р.), Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди (довідка № 01-667 від 10.06.2013 р.),

Соціально-педагогічного інституту «Педагогічна академія» (довідка № 155/01 від 03.09.2012 р.), Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка № 68-12-308 від 06.09.2012 р.), Миколаївського національного університету імені В. Сухомлинського (довідка № 081/1443 від 13.09.2012 р.), Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка № 1/3759 від 31.08.2012 р.), Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 101-нк від 24.11.2011 р.), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 258 від 02.12.2011 р.), Слов'янського державного педагогічного університету (довідка № 68-12-142 від 05.12.2011 р.).

Апробація результатів дослідження. Засадничі положення дисертації апробовано під час проведення педагогічного експерименту, а також шляхом оприлюднення теоретичних і практичних висновків й узагальнень на міжнародних симпозиумах, конгресах (симпозіум, присвячений 190-й річниці Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського «Революція в університетській освіті: глобалізація та індивідуалізація – погляд у майбутнє» (Одеса, 2007 р.); II міжнародний конгрес «Місія учителя в сучасному світі» (Одеса, 2012 р.), I міжнародний педагогічний конгрес «Дошкільна, передшкільна та початкова ланки освіти: реалії та перспективи» (Одеса, 2011 р.); міжнародних конференціях («Формирование профессионализма учителя: проблемы, поиски решений на рубеже столетий» (Барановичі, 2000 р.), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 2009 р.), «Пути повышения качества профессиональной подготовки студентов» (Мінськ, 2010 р.), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 2010 р.), «Інновації як чинник суспільного розвитку: теорія та практика» (Суми, 2011 р.), «Управління організацією навчально-виховного процесу в середній і вищій школі» (Полтава, 2012 р.), «Сучасні інформаційні технології та навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2012 р.), «Сталий розвиток промисловості та суспільства» (Кривий Ріг, 2012 р.), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 2012 р.), «X міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О. П. Рудницької» (Київ, 2012 р.), 11-та міжнародна конференція «Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития» (Санкт-Петербург, 2013 р.), «Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетенцій» (Київ, 2013 р.), «Наука и образование – новое измерение: общество культурного и научного прогресса Центральной и Восточной Европы» (Будапешт, 2013 р.), міжнародна науково-технічна конференція «Сталий розвиток промисловості та суспільства» (Кривий Ріг, 2013 р.), «Современное образование: новые методы и технологии в организации образовательного процесса» (Томськ, 2013 р.), «Науково-

методичні засади управління якістю освіти у вищих навчальних закладах» (Київ, 2013 р.); інтернет-конференції «Информационно-технологическое обеспечение образовательного процесса государств-участников СНГ» (Мінськ, 2012 р.); всеукраїнських науково-практичних конференціях («Проблеми структурування педагогічних знань як умова підготовки майбутніх фахівців» (Кривий Ріг, 2006 р.), «Науково-дослідна робота в системі підготовки фахівців-педагогів у природничій та технологічній галузях» (Бердянськ, 2011 р.), «Формування професійної компетентності майбутніх вчителів праці» (Кривий Ріг, 2008 р.), «Проектна та конструкторсько-технологічна підготовка майбутніх фахівців інженерного та педагогічного напрямів» (Херсон, 2009 р.), «Проблеми компетентнісного підходу у підготовці майбутніх вчителів: тенденції та перспективи» (Кривий Ріг, 2012 р.), «Проблеми трудової і професійної підготовки ХХІ сторіччя» (Слов'янськ, 2012 р.), «Формування особистості дошкільника засобами освітніх технологій» (Кривий Ріг, 2012 р.), «Придніпровські соціально-гуманітарні читання» (Кривий Ріг, 2012 р.), «Науково-дослідна робота в системі підготовки фахівців-педагогів в природничій та технологічній галузях» (Бердянськ, 2013 р.), «Підвищення якості освіти в професійній підготовці майбутніх учителів» (Кривий Ріг, 2014 р.); науково-практичному семінарі «Підготовка фахівців інженерно-педагогічних спеціальностей: досвід, проблеми, перспективи» (Тернопіль, 2013 р.).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у 75 працях автора, що охоплюють 3 монографії (2-у співавторстві), 38 статей у фахових виданнях України, 5 статей – у фахових і періодичних виданнях інших країн (Росія, Угорщина, Білорусь), 21 – апробаційного характеру, 3 – додатково відображають наукові результати дисертації, 5 – навчально-методичних посібників (1 публікація у співавторстві).

Кандидатську дисертацію з теми «Формування готовності студентів до організаторської діяльності в навчальному процесі педагогічного вузу» захищено в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди 1994 року. Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської дисертації не використано.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (нараховує 860 найменувань, зокрема, 61 - іноземною мовою) і 10 додатків, поданих на 57 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 538 сторінок, основний зміст викладено на 408 сторінках самостійного тексту, подано 46 таблиць, 28 рисунків, які обіймають 8 самостійних сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, окреслено об'єкт, предмет, мету, концепцію, завдання й методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, подано відомості про апробацію і впровадження результатів роботи, загальну кількість публікацій і структуру роботи.

У **першому розділі** «Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічного діагностування якості освіти» репрезентовано основні категорії й поняття роботи, схарактеризовано методологію дослідження та її складники.

Проблема педагогічної діагностики набула особливої актуальності й соціальної значущості на межі ХХ-ХХІ століть відповідно до потреб реформування і вдосконалення навчально-виховного процесу в освітніх закладах усіх рівнів, підвищення якості підготовки майбутніх учителів. Осмислення теоретичних джерел із цієї проблеми (Б. Бітінас, Л. Бурлачук, А. Григор'єв, Л. Денякіна, Л. Катаєва, Т. Макаров, С. Мартиненко, В. Монахов, І. Шадриков та ін.) виявило, що в теорії і практиці склалися різні підходи щодо розуміння її сутності.

У загальній теорії науки діагностика функціонує як методологічне поняття, що характеризує специфічний вид і спосіб пізнання, спрямований на з'ясування реального стану явищ через його достовірний опис на засадах користування спеціально розробленими методами й засобами. Процес діагностування започатковується вивченням ознак, властивих об'єктові, із подальшою ідентифікацією його базових характеристик, і завершується прикінцевим діагнозом, результати якого дають змогу використати отримані знання на практиці для перевтілення або для гармонійного розвитку об'єкта та можливого прогнозування його майбутньої еволюції.

У педагогіці діагностику інтерпретують як загальний підхід і як процес (складник) оцінювання результатів практичної педагогічної діяльності окремого вчителя, педагогічного колективу, освітнього закладу в цілому. Педагогічна діагностика – це з'ясування всіх обставин перебігу навчального процесу, точне визначення його досягнутих результатів.

У найбільш поширеному розумінні, педагогічна діагностика – це сукупність прийомів контролю та оцінювання, спрямованих на виявлення результативності розв'язання завдань навчального процесу, диференціації тих, хто навчається, а також удосконалення навчальних програм і методів педагогічної дії задля подальшої оптимізації навчального процесу. Важливо, що педагогічна діагностика не замінює засобів навчання, а допомагає виявити умови, досягнення й недоліки їх використання в організації цього процесу, окреслити шляхи підвищення його ефективності та вдосконалення діяльності учителів відповідно до сформульованої мети.

Зауважимо, що педагогічна діагностика – специфічний різновид діагностики, що має риси, відмінні від психологічної й соціологічної діагностики, а також від діагностики, що використовується у науковому дослідженні. Для педагогічної діагностики характерна наявність притаманних тільки їй функцій і принципів; особлива структура й низка специфічних етапів.

Педагогічна діагностика - це система способів, процедур, методик, методів з'ясування обставин, умов і чинників функціонування педагогічних процесів, вивчення їх ефективності й результатів щодо заходів, які передбачено або відбуваються. За своїм цільовим призначенням педагогічна діагностика визначає спосіб розпізнавання стану певного об'єкта або системи шляхом швидкої реєстрації його суттєвих параметрів і подальшого відношення до певної діагностичної категорії задля складання прогнозу щодо дій, поведінки або розвитку суб'єкта, що піддається діагностуванню, у бажаному напрямку.

За своїм змістом педагогічна діагностика – це аналітичний зріз й оцінювання стану педагогічного явища за статистичними даними відповідно до певних, наперед заданих параметрів. Зважаючи на це, діагностика результатів професійної діяльності педагога передбачає знання й уміння використовувати параметричні дані, що характеризують стан цих результатів на різних рівнях реалізації.

У дослідженні виходимо з того, що діагностування (від «діа» – «прозорий» і «гнозис» – «знання») означає прояснення, розпізнання, отримання інформації про стан та розвиток певного контрольованого об'єкта, ступінь його відхилення від визначеної норми. Відтак, педагогічне діагностування перебуває в нерозривному зв'язку з прогнозуванням і проектуванням, що логічно завершують ланцюжок дослідницької процедури пізнання стану певного явища або процесу в конкретний момент часу його існування.

На сьогодні в теорії і практиці педагогіки склались і розвиваються три основні напрями педагогічної діагностики: самодіагностика; оцінювання певного параметру результативності навчання і виховання; комплексна діагностика якості освіти.

У межах останнього напрямку визначено, що процес об'єднання Європи, що супроводжується формуванням спільного освітнього й наукового простору, вимагає розроблення єдиних критеріїв і стандартів вищої освіти в масштабах усього континенту. У цьому контексті якість освіти виступає системою вихідних орієнтирів, навколо яких зосереджуються критерії і стандарти цього процесу відповідно до вимог і потреб певного суспільства або держави.

Аналіз педагогічних теорій, присвячених проблемі якості освіти, засвідчує постійне збільшення кількості наукових фактів і ключових понять, що маркують цей процес та відображають його сутність, поглиблюють їх змістове наповнення. Уточнення змісту основних понять і категорій, якими номіновані досліджувані явища, їх співвідношення дало змогу зафіксувати наявність різноманітних науково-теоретичних і методичних підходів до їх

тлумачення.

Категорію «якість освіти» кваліфікують як основу функціонування й розвитку сучасних освітніх систем (Л. Ампілогова, О. Деменко, О. Ляшенко, та ін.), її аналізують у педагогіці, психології, філософії (В. Бондар, Л. Бурлачук, Ю. Гільбух, Т. Лукіна, Е. Карпова, А. Кусаїнов). Учені вводять нові категорії, що позиціонують якість освіти як функційну грамотність, освіченість, компетентність (І. Барахович, Н. Бордовська, Г. Вайлер, В. Вікторов, В. Кальней, Е. Нікітін, А. Хуторської, В. Чинапах); соціальну категорію, що впливає на стан і результативність процесу освіти в суспільстві (В. Гуров, Г. Зборовський, К. Михайльова, О. Реан, С. Шишов); досліджують змістовий вимір якості освіти (В. Краєвський, І. Лернер, В. Паламарчук, Г. Петровський, М. Скаткін,); розробляють інструменти і критерії її оцінювання (О. Субетто).

З аналізу джерел встановлено, що якість освіти трактують як характеристику кінцевого результату, якого досягли випускники навчального закладу на момент його закінчення за рівнем знань і вмінь, освіченості і вихованості, розвитку і компетентності згідно із запланованими метою або стандартами навчання та виховання.

Поняття «якість освіти» поширюється на позначення результатів навчання, виховання й розвитку особистості як кінцевої мети і продукту освітнього процесу. Якість освіти в широкому сенсі – це результат і процес функціонування освітньої системи, що виявляє ефективність дій учасників освітнього процесу щодо впровадження мети, умов, соціальних і освітніх стандартів, спроможних задовольняти споживачів, їхні вимоги та актуальні потреби суспільства. У вузькому розумінні якість освіти виявляється як інтегрована сукупність властивостей, що характеризує пристосованість освіти до реалізації соціальної мети формування й розвитку особистості в аспектах її навченості, вихованості, психічних і фізичних можливостей.

Доведено, що дослідження ефективності підготовки майбутніх учителів до педагогічного діагностування має здійснюватись відповідно до законів діалектики і принципів свідомості, особистості й діяльності. Практичний зріз методологічної основи дослідження підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти включає: аксіологічний (цінність освіти та її результатів як загальнолюдської цінності), системний (сукупність засобів управління процесом підготовки вчителя до задоволення освітніх послуг суспільства), компетентнісний (професійний рівень розвитку особистості майбутнього вчителя та його підготовленості до виконання завдань професійної діяльності) і особистісно-діяльнісний (цілі навчальної діяльності майбутніх учителів, знання, уміння, навички навчання, що визначають реалізації їхньої особистості у професійній діяльності) підходи.

У контексті дослідження підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти аксіологічний підхід спрямований на виявлення

ціннісних орієнтирів і світоглядної позиції, відповідно до яких вони здатні виокремлювати параметри досягнутих результатів навченості і вихованості учнів, критеріїв їх оцінювання і складання прогнозу щодо їх подальшого покращання. Такі ціннісні орієнтири віддзеркалюють смислове ядро підготовки до педагогічної діагностики якості освіти як кінцевого продукту соціалізації студента в системі професійної підготовки і педагогічної діяльності.

Компетентнісний підхід виявляє сутність соціальних вимог щодо кінцевих результатів професійної підготовки майбутнього вчителя, його загальної та педагогічної ерудиції, педагогічної майстерності відповідно до визнаних у суспільстві державних стандартів якості вищої і загальної середньої освіти. За своїм призначенням у дослідженні його використано для окреслення змістового наповнення процесу професійної підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти учнів у межах чинних навчальних планів і номенклатури нормативних навчальних дисциплін. Педагогічна діагностика в руслі компетентнісного підходу розглядається як складна система внутрішніх психічних станів і властивостей особистості майбутнього вчителя, що забезпечують його здатність до діагностування в навчально-виховному процесі школи результатів власної професійної діяльності і діяльності колег різноманітними методами. З позиції компетентнісного підходу, підготовка вчителя до педагогічної діагностики розглядається як багатогранне явище, що залежить від професійних базових знань і вмінь, ціннісних орієнтацій, мотивів діяльності майбутнього вчителя, розуміння себе й довколишнього світу, стилю взаємин із людьми, загальної культури, здатності до розвитку свого освітнього потенціалу.

Особистісно-діяльнісний підхід у дослідженні професійної підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики характеризує дії кожного студента у цьому процесі як джерела власної активності, що значною мірою зумовлює якість результатів навчання. Аналіз особистості майбутнього вчителя як суб'єкта навчальної діяльності з індивідуальними пізнавальними та професійними мотивами й потребами, особливими когнітивними стратегіями (аналітичними, просторово-синтетичними, вербальними) усвідомлення навчального матеріалу, досвідом педагогічної діяльності та їх урахування в навчальному процесі є запорукою успішності його професійної підготовки в цілому і до педагогічної діагностики якості освіти учнів, зокрема.

З позицій системного підходу професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів до педагогічної діагностики розглядається як відкрита, динамічна соціально зорієнтована система, функціонування якої забезпечується відповідними педагогічними підсистемами (змістом, формами, методами, засобами навчання), цілісна взаємодія яких спрямована на досягнення запланованого результату. Професійна підготовка майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти виступає системним багатовимірним явищем, що детермінує пізнавальну активність його суб'єктів, їхній саморозвиток

і самоорганізацію, які в подальшому визначають результати професійно-педагогічної діяльності, що освоюється у вищі.

У **другому розділі** «Педагогічне діагностування якості освіти в теорії і практиці вищої школи» розкрито сутність понять «підготовка», «підготовленість учителя до педагогічної діагностики»; схарактеризовано сучасні підходи й методики підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти.

Встановлено, що загальні аспекти теорії професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя є предметом багатьох досліджень (А. Алексюк, Є. Барбіна, Н. Бібік, І. Богданова, А. Богуш, О. Глузман, О. Дубасенюк, Т. Жаровцева, А. Ліненко, С. Лісова, Е. Карпова, З. Курлянд, І. Пальшкова, О. Шапран, Г. Яворська). Проте проблемам, пов'язаним з особливостями професійно-педагогічної підготовки вчителів технологій і креслення, присвячено значно менше досліджень.

Сучасні підходи до підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до професійної діяльності розкрито у працях вітчизняних науковців: М. Бондаренка, В. Борисова, Л. Дубовик, В. Мадзігона, О. Коберника, Є. Кулика, В. Курок, Л. Оршанського, В. Сидоренко, В. Стешенка, Г. Терещука, С. Ткачука, Д. Тхоржевського та ін. Останнім часом у зв'язку з модернізацією вищої освіти спостерігаються значні зміни у змісті і методиці підготовки майбутнього вчителя, що активізує проблему виявлення потенційних можливостей педагогічних та спеціальних дисциплін у підготовці майбутнього вчителя технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти.

Доведено, що в педагогічній діагностиці важливо не тільки зафіксувати результат, а й вибудувати динаміку його зміни. Діагностика та оцінювання ефективності діяльності педагога містить: усебічне вивчення особистості; самоаналіз власної діяльності; аналіз ефективності навчально-виховного процесу як сукупного результату діяльності багатьох педагогів.

Якісним і кількісним показником оцінювання результатів педагогічної діяльності є досягнення бажаного результату. Саме норма або державний освітній стандарт слугують необхідною умовою й підґрунтям діагностики в освіті, оскільки з ними порівнюють фактичні результати, після чого відбувається оцінювання та корекція.

Результативність професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя технологій і креслення певною мірою визначається його вмінням співвідносити його концептуальну позицію щодо навчання учнів з певною моделлю організації навчального процесу, вмінням співвідносити дібрані технології навчання з віковими особливостями учнів, врахуванням їхніх інтересів під час конструювання змісту кожного уроку; вмінням діагностувати й контролювати якість виконання учнями навчальних завдань та моделювати на цій основі ймовірний розвиток їхніх креативних здібностей у технологічній діяльності.

Підготовку майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти розглядаємо як цілісний навчальний процес, спрямований на формування у студентів системи знань, умінь і навичок, необхідних для виявлення досягнень учнів загальноосвітньої школи у формуванні навичок і вмінь з певного виду трудового навчання. Конкретний результат оволодіння методами і прийомами діагностування, контролю й оцінки результатів виявляється у формуванні професійно спрямованої творчої особистості майбутнього педагога, його психологічній налаштованості і практичній підготовленості до здійснення педагогічної діагностики.

Підготовленість студентів до педагогічної діагностики якості освіти учнів є складним особистісним утворенням, що виявляє результативність їхньої професійної підготовки до педагогічної діяльності у вищій, ступінь зорієнтованості у вимогах щодо якості навчання учнів у школі з певного предмета відповідно до чинних державних стандартів, теоретичні знання з педагогічної діагностики цієї якості, практичні вміння розв'язувати діагностичні завдання, оцінювати результати роботи, контролювати якість діяльності учнів, прогнозувати та проектувати результати власної професійної діяльності та інших учителів.

Підготовленість майбутнього вчителя технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти учнів може перетворитися на особистісне утворення за умов, якщо процес професійно-педагогічної підготовки організований як самостійна пізнавальна діяльність студентів, під час якої кожен з них протягом усього навчання систематично й послідовно набуває досвіду розв'язання діагностичних завдань, що постійно ускладнюються. При цьому важливою складовою підготовки стає усвідомлення й опанування інструментарію педагогічної діагностики вчителем якості освіти.

У наукових дослідженнях діагностування якості підготовки або освіти суб'єктів навчального процесу різноманітні методи класифікують за трьома групами: емпіричні, теоретичні та математично-статистичні. Серед сучасних методик педагогічного діагностування якості освіти найбільш доцільними виокремлено такі: тестовий контроль (комплексна система, що є підсистемою педагогічного контролю, органічною частиною навчального процесу в цілому); моніторинговий контроль (комплекс багаторазових повторюваних контрольних процедур у заданих часових параметрах задля з'ясування тенденцій і відхилень у здобутих результатах і внесення коректив в ухвалення управлінських рішень); експертний контроль із залученням професійних експертів (деканат, ректорат, акредитація) для оцінювання ефективності освітніх процесів.

Підсумовано, що контроль за якістю досягнутих в освітньому процесі результатів є складником педагогічної діагностики, що охоплює теоретичне визначення параметрів діагностування; візуальне та практично-предметне

унаочнення результатів діагностування; інструментальне забезпечення запланованого контролю (за допомогою комп'ютера, практичний контроль, самоконтроль, заліки й іспити; «портфоліо»); аналіз продуктів діяльності; шкалування; рейтинг, парне порівняння тощо).

Діагностична функція контролю вчителя за результатами освітнього процесу передбачає систематичний аналіз кінцевих продуктів навчання, отримання об'єктивної й достовірної інформації про причини неуспішності учнів у навчальній діяльності. Це дає змогу корегувати не тільки власне зміст педагогічної діяльності вчителя, але й систему контролю, оцінювання та управління якістю освіти, якою він користується.

У третьому розділі «Стан підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти в сучасній практиці ВНЗ» проаналізовано нормативні документи щодо підготовки майбутніх учителів технологій і креслення; подано результати визначення стану підготовленості учителів до педагогічної діагностики якості освіти; розкрито критерії щодо визначення рівня підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти; схарактеризовано рівні підготовленості майбутніх учителів технологій до педагогічного діагностування якості освіти.

Аналіз нормативних документів підготовки майбутніх учителів технологій і креслення зі спеціальності «Технологічна освіта» потребують уваги до педагогічної діагностики якості освіти та озброєння майбутніх педагогів новітніми діагностувальними методиками. Сучасні діагностичні методики мають не тільки контролювати й оцінювати знання тих, хто навчається, що є важливим, а й виявляти причини їхньої неуспішності / успішності в навчальній діяльності, тобто виконувати прогностичні функції та надавати достовірну й повну інформацію відносно якості знань, умінь і навичок учнів, слугувати стимулом для самовдосконалення та самоосвіти для вчителя.

З проаналізованих навчальних планів підготовки студентів на технологічно-педагогічних факультетах вищих педагогічних навчальних закладів України з'ясовано, що існують суттєві розбіжності в кількості годин, відведених на нормативні дисципліни в межах професійної та практичної підготовки майбутніх учителів технологій та креслення. Встановлено, що за змістом навчальних програм їхня професійна підготовка не передбачає цілеспрямованого навчання педагогічної діагностики якості освіти учнів. Як наслідок, за результатами анкетування виявлено, що 55% учителів, і 36% студентів випускного курсу не розуміють сутності поняття «якість освіти», «педагогічна діагностика» або ототожнюють їх з поняттями «оцінювання», «аналіз», «контроль». При цьому вони не вважають доцільним використовувати педагогічну діагностику у професійній діяльності вчителя в навчально-виховному процесі школи. На відсутність методичних розробок з

педагогічної діагностики якості освіти учнів з навчальних предметів «Теорія і методика технологічної освіти» і «Методика навчання креслення» вказали 81% учителів-практиків і студентів випускних курсів; невміння застосовувати новітні інформаційні технології в педагогічній діагностиці якості освіти учнів відзначають 69% опитуваних учителів і студентів.

Для оцінювання ступеня підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення щодо якості освіти учнів визначено такі структурні компоненти: мотиваційний (ставлення до професійної діяльності, активність в оволодінні знаннями з педагогічної діагностики якості освіти, бажання постійно підвищувати рівень професійної і діагностичної підготовки, професійна обізнаність у галузі навчального предмета, ставлення до здійснення педагогічної діагностики якості освіти); операційно-діяльнісний (опанування знань щодо цілей і методів педагогічної діагностики, способів оцінювання навчальних досягнень учнів за блоками навчальної інформації; уміння проектувати майбутні результати навчальної діяльності з навчального предмета та аналізувати результати), творчий (наявність творчих здібностей майбутніх учителів технологій і креслення щодо фахової підготовки; оволодіння навичками педагогічної імпровізації) й діагностичний (здатність до виявлення й аналізу труднощів учнів, пошуку оптимальних шляхів використання результатів педагогічної діагностики, об'єктивізації її результатів у діагностувальних висновках, рекомендаціях та прогностичних моделях удосконалення професійної діяльності щодо підвищення якості освіти учнів).

На основі виокремлених структурних компонентів розроблено критерії і показники підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти: ціннісно-орієнтаційний (наявність інтересу до професії вчителя технологій і креслення; позитивне ставлення до постійного здійснення педагогічної діагностики якості освіти; бажання поглибити свої знання з методик педагогічної діагностики якості освіти); імперативно-настановний (обізнаність з методиками педагогічної діагностики якості освіти учнів з навчального предмета; вміння добирати й застосовувати діагностувальні методики якості освіти учнів у галузі технологій і креслення; вміння прогнозувати, проектувати майбутню проектно-технічну діяльність учнів та аналізувати їхні результати); конструктивний (уміння розробляти конспекти уроків з трудового навчання; самостійно розробляти діагностувальні завдання з виявлення якості освіти учнів з технологій і креслення; вміння оцінювати якість технологічної освіти учнів за визначеними критеріями).

Для з'ясування наявних рівнів підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти учнів було використано: діагностувальний тест з педагогіки; результати комплексної контрольної роботи з циклу педагогічних дисциплін; спостереження за роботою студентів під час педагогічної практики; аналіз залікових уроків; тестові завдання з технології приготування страв, конструювання швейних

виробів, автосправи; підготовка доповідей до науково-практичних конференцій за індивідуальними науково-дослідницькими завданнями. Крім того, задля виявлення спрямованості мотивації студентів на вивчення навчальної дисципліни використано тест Т. Дубовицької; для визначення особливостей когнітивної сфери – тест структури інтелекту Р. Амтхауера; вивчення прагнення студентів до рефлексивної діяльності здійснювалося за методикою В. Маралова і Т. Шамової; гнучкість думки, здатність переключатися з однієї ідеї на іншу, оригінальність мислення - за тестами Дж. Гілфорда; креативність - за тестами П. Торенса.

За результатами констатувального етапу було виявлено рівні підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти: високий, задовільний і низький. З'ясувалося, що більшість студентів перебували на задовільному рівні (52,08%). На низькому рівні підготовленості до педагогічної діагностики виявлено 34,42% студентів випускного курсу; високому – 13,50%.

Отже, аналіз результатів пошукового експерименту засвідчив, що підготовка майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти в навчальному процесі вищої педагогічної школи потребує вдосконалення змісту навчання, пошуку більш ефективних форм і методів його усвідомлення.

У **четвертому розділі** «Експериментально-дослідна робота з підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти» презентовано модель підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти учнів, педагогічні умови і методику їх реалізації; подано результати формульованого етапу експерименту.

Розроблена модель підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти обіймала підготовчо-пізнавальний, практико-конструктивний, аналітичний, технологічний, рефлексивно-оцінювальний етапи; педагогічні умови, змістові компоненти та складники методики їх реалізації (див. рис.).

Наявність уніфікованої системи критеріїв і показників педагогічної діагностики якості освіти в методиці реалізації моделі підготовки майбутніх учителів технологій і креслення забезпечувалась відтворенням у змісті окремих розділів і тем нормативних навчальних дисциплін «Загальна педагогіка», «Школознавство», «Методика технологічної освіти», «Художня творчість» інформації, що розкриває сутність прояву якості освіти учнів з технологій і креслення. Для виокремлення й обговорення зі студентами системи критеріїв і показників якості освіти учнів використовувались державні стандарти загальної середньої освіти, дані вікової психології, вимоги шкільних програм.

Рис. Модель підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти.

Відповідно до вимог другої педагогічної умови (інтерація інноваційних, продуктивних, інформаційно-комунікативних, інтерактивних методів та технологій) реалізація всіх етапів запропонованої моделі здійснювалась з використанням різних форм організації навчального процесу, в яких традиційна аудиторна і самостійна робота студентів доповнювались або повністю замінювалась інноваційними. Так, лекції проводились з використанням мультимедійного супроводу (лекції-візуалізації, проблемні презентації); семінари (міждисциплінарні, ігрові) відбувались у режимі диспутів, конференцій або організаційно-діяльнісних ігор з використанням інтерактивної мультимедійної дошки; лабораторно-практичні заняття передбачали покрокову розробку, обговорення і захист студентами мультимедійних навчальних проєктів, рефлексивний аналіз продуктів діяльності. Самостійна робота студентів містила індивідуальні науково-дослідницькі завдання, до яких входили підготовка інформаційних проєктів, розробка і добір різноманітних тестів для учнів, схем спостереження і аналізу уроків; підготовка презентацій за результатами педагогічного діагностування досягнень учнів, їх різноманітних рейтингів та самооцінювання.

Набуття студентами досвіду самостійної професійно-педагогічної діяльності з розробки педагогічної діагностики якості освіти учнів, що було третьою педагогічною умовою, відбувалось у процесі педагогічної практики. Задля цього в програму педагогічної практики було включено завдання на складання студентами розгорнутої характеристики окремих учнів, групи або класу в цілому за критеріями і показниками, значущими для якості їхнього навчання з технологій і креслення. Зокрема, складання такої характеристики вимагало вміння тестувати учнів з особливостей їхнього мислення (логічного, образного, просторового), уяви і уваги, здатності до творчості, естетичного сприйняття тощо.

За послідовністю вирішуваних завдань перший етап моделі – підготовчо-пізнавальний – передбачав озброєння майбутніх учителів технологій і креслення інформацією щодо розуміння якості освіти, способів і принципів її діагностики педагогічними засобами. У змісті нормативних навчальних дисциплін «Загальна педагогіка», «Теорія і методика технологічної освіти» було розкрито ключові поняття «якість освіти», «педагогічна діагностика», «діагностувальні методики». У процесі усвідомлення цих понять студентам було запропоновано підготувати педагогічний глосарій і написати есе з тем: «Портрет майбутнього вчителя технологій і креслення: у чому виявляються результати його педагогічної діяльності?», «Мое кредо ефективної педагогічної діяльності», «У чому виявляється якість освіти сучасного школяра?», «Мое розуміння якості шкільної освіти», «У чому я вбачаю результати власної педагогічної діяльності?». Доповнювали ці завдання складання студентами портфоліо «Освітні досягнення учня», підготовка рекламних презентацій «Модельєр одягу», «Страви за тридцять хвилин», «Комп'ютерні технології в

дизайні». Студентам було запропоновано підготувати відповіді на низку ключових запитань, які мали на меті уточнення смислу поняття «якість освіти», особливостей його вияву в контексті навчання учнів основ технологій і креслення, навчання їх технології приготування страв, конструювання швейних виробів і креслення тощо.

Другий етап – практико-конструктивний – спрямовував увагу студентів на оволодіння навичками використання способів педагогічної діагностики в оцінюванні якості технологічної освіти учнів, актуалізував їхнє позитивне ставлення до педагогічної діагностики як інструменту свідомого керування результатами професійно-педагогічної діяльності і підвищення їх якості; стимулював розвиток потреби у вивченні теорії і методики педагогічної діагностики; сприяв усвідомленості настанови студентів на опанування діагностичних умінь. Для вирішення цих завдань було розроблено і впроваджено спецкурс «Актуальні проблеми керівництва та управління якістю освіти», який викладався студентам третього курсу в обсязі 90 годин. Основною формою навчальної роботи студентів на цьому етапі було створення й захист проектів педагогічної діагностики якості освіти учнів, що передбачали моделювання педагогічних ситуацій, наближених до умов школи та її навчально-виховного процесу.

При цьому, зважаючи на індивідуальні можливості студентів, педагогічні ситуації мали різний рівень узагальненості й складності - від репродуктивних, ілюстративних, частково-пошукових до проблемних, сюжетно-рольових і аналітико-синтетичних. Моделювання педагогічних ситуацій передбачало створення авторських текстів, які відтворюють стан і динаміку навчально-виховного процесу, участь у ньому учнів. Наприклад: «З чого складається рейтинг школи», «Ефективність діяльності школи очима батьків», «Система діагностики здібностей учнів», «Участь школярів у конкурсах, олімпіадах, турнірах: аналіз успіхів і перспектив», «Думки випускників школи про якість отриманої освіти».

На цьому етапі було організовано і проведено інтернет-конференцію «Підвищення якості освіти засобами педагогічної діагностики», конкурс проектів «Музей досягнень моїх учнів», «Як визначити навчальні досягнення учнів?», «Лабораторія вчителя», «Шкільна їдальня»; створення мультимедійної навчальної презентації «Інноваційні технології навчання учнів як засіб підвищення якості їхньої освіти», ярмарок педагогічних ідей «Забезпечення стандарту освіти», «Комерційна діяльність на шкільній ділянці». Використовувалися також такі форми роботи, як створення колективного відео з теми «Дизайн шкільного кабінету з технологічної освіти», «Основи шкільного раціонального харчування»; кейс-метод «Креативна реклама професійної орієнтації учнів» тощо.

Виконання індивідуальних проектів, проведення діагностичних тестів, моделювання педагогічних ситуацій вимагало від студентів уміння ведення

протоколів спостереження і експерименту, використовувати такі форми роботи з учнями, як мікрОВикладання, баскет-метод, методи аналізу й проектування, імітаційно-дидактичного моделювання, відтворення здобутих результатів у різноманітних схемах, графіках і діаграмах тощо.

Третій етап – аналітичний – передбачав обґрунтування студентами причин виникнення труднощів (проблеми) у результатах навчання учнів у галузі технологічної освіти, розроблення рекомендацій та пропозицій для вчителів із подальшого їх корегування на підставі аналізу даних педагогічної діагностики. Студенти вчилися використовувати різноманітні методи педагогічної діагностики якості освіти на практичних заняттях (діагностичний, модульний, експертний контроль) у процесі вивчення навчальної дисципліни «Школотзнавство» і при виконанні завдань педагогічної практики. Теоретичне забезпечення цього етапу здійснювалось у процесі викладання спецкурсу «Педагогічна діагностика якості освіти», який був організований для студентів четвертого курсу і передбачав 36 годин аудиторної і самостійної роботи. Під час його вивчення було використано ділові та рольові ігри «Інспектування та атестація школи», «Методична рада вчителів технологічної освіти», запропоновано педагогічні ситуації різної складності, різноманітні інтелектуальні вправи (загадки, ребуси, кросворди, малюнки, графіки), педагогічні завдання «Доберіть діагностичні методи для вивчення якості освіти учнів», презентації «Рейтинг педагога», веб-квести «Індивідуальна траєкторія розвитку педагогічної майстерності майбутнього учителя технологій і креслення», педагогічні ситуації з використанням інформаційно-комунікативного ресурсу, наукові конференції, портфоліо «Методична скринька вчителя технологій і креслення», інтелектуальні вправи «Допишіть таблицю», «Етапи контролю», «Осмилення помилок»; презентації з теми «Реорганізація методичного об'єднання», «Створення професійного іміджу вчителя»; ділова гра «Оцінювання кандидата на вакантну посаду заступника директора школи з навчально-методичної роботи»; веб-квести з теми «Технологія заготівлі й зберігання продуктів», «Школа майбутнього», «Сучасна шкільна форма», експрес-інформація «Історія креслярських інструментів» та ін. Організовано систематичне обговорення ситуацій, основною метою яких було отримання педагогічно доцільної інформації на підставі використання педагогічної діагностики якості освіти.

Четвертий етап – технологічний – був зорієнтований на корекцію знань, умінь і навичок студентів з педагогічної діагностики якості освіти. Розроблені корекційні завдання базувались на аналізі реального стану підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до використання педагогічної діагностики якості освіти в процесі професійно-педагогічної діяльності. Корекції та поглибленню знань студентів сприяли завдання з використанням арт-терапії «У майстерні художника», «Змодельуйте педагогічну ситуацію за малюнками», кейс-метод «Техніка індивідуальної навчальної праці учня»,

коучинг «Мої стратегії творчої самореалізації учня в навчальній діяльності», «Делегування функцій керівництва», творчий проект із використанням комп'ютерної графіки «Креслення із захопленням», «Ярмарка педагогічних ідей з педагогічної діагностики», презентаційне портфоліо «Нестандартність мислення вчителя-модельєра», ярмарок ідей «Кулінарний поєдинок», презентація «Модна тема. Знайомство з професіями моди» тощо.

П'ятий етап – рефлексивно-оцінювальний – мав на меті навчання студентів самостійно аналізувати власні дії під час розробки методів педагогічної діагностики якості освіти учнів у період проходження педагогічної практики. На цьому етапі використовувалися метод колективної генерації ідей як спосіб експертного опитування з удосконалення педагогічної діагностики якості освіти; майстер-клас «Ресторатор», творчий проект «Колекція вечірніх суконь»; експрес-інформація «Дерево життя», портфоліо професійного розвитку «Мій вектор життя у професії вчителя технологій і креслення», аналіз творчих робіт, комп'ютерне тестування, самоконтроль і взаємоконтроль,

До початку і після завершення формувального етапу експерименту проведено контрольні зрізи. Порівняння результатів, досягнутих студентами - учасниками експерименту на констатувальному та прикінцевому етапах експериментальної роботи дало змогу зафіксувати динаміку у формуванні їхньої підготовленості до педагогічної діагностики якості освіти учнів, що забезпечувалась традиційною і експериментальною моделлю підготовки. Результати констатувального та прикінцевого зрізів формувального етапу експерименту в контрольній та експериментальній групах наведено у таблиці.

Таблиця

**Динаміка рівнів підготовленості майбутніх учителів технологій
і креслення до педагогічної діагностики якості освіти
за результатами експерименту (у %)**

Рівні	Контрольні групи			Експериментальні групи		
	На початку експерименту	У кінці експерименту	Динаміка	На початку експерименту	У кінці експерименту	Динаміка
Високий	20,92	21,82	-0,9	22,01	30,55	+8,54
Задовільний	40,19	41,46	-1,27	37,51	45,84	+8,33
Низький	38,89	36,72	+2,17	40,48	23,61	-16,87
Усього	100	100		100	100	

З таблиці бачимо, що в експериментальній групі до початку формувального етапу експерименту на низькому рівні було 40,48% студентів, після його завершення – 23,61%, тобто кількість студентів з цим рівнем вияву

підготовленості до педагогічної діагностики якості освіти зменшилась на 16,87%. У контрольній групі на цьому рівні підготовленості до початку формувального етапу експерименту перебувало 38,89% студентів, після його завершення – 36,72%, тобто їхня загальна кількість збільшилась на 2,17%.

На задовільному рівні підготовленості в КГ до початку формувального етапу експерименту було 40,19% студентів, після – 41,46%. Отже, кількість студентів із задовільним рівнем підготовленості до педагогічної діагностики якості освіти учнів у КГ зменшилась на 1,27%. В експериментальній групі: до початку формувального етапу експерименту було 37,51% студентів, після його закінчення – 45,84%. Тобто кількість студентів підвищилось на 8,33%.

Кількість респондентів із високим рівнем підготовленості до педагогічної діагностики якості освіти зростає в експериментальних групах на +8,54% (ЕГ) проти контрольних -0,9% (КГ).

Отже, порівняльний аналіз експериментальних результатів на прикінцевому етапі засвідчив позитивні зміни в підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти у цих групах. Динамічне зростання в експериментальних групах кількості студентів, які оволоділи методикою педагогічної діагностики якості освіти на високому й задовільному рівнях, дозволяє дійти висновку про ефективність розробленої експериментальної методики формування їхньої підготовленості до вирішення завдань з педагогічного діагностування якості освіти.

Достовірність відмінностей між рівнями знань студентів контрольних та експериментальних груп після формувального етапу експерименту перевірено за допомогою χ^2 -критерія Пірсона. За критерієм ϕ -Фішера доведено, що рівень знань студентів експериментальних груп за результатами підсумкового контролю вищий від рівня знань студентів контрольних груп.

Отже, результати експериментальної роботи довели доцільність дотримання розробленої моделі, експериментальної методики її реалізації з урахуванням виокремлених педагогічних умов, оскільки це суттєво впливає на покращання рівня підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти учнів.

ВИСНОВКИ

У дослідженні запропоновано нове розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти, що відображено в розробленні й обґрунтуванні моделі та експериментальній перевірці методики її реалізації у процесі формування підготовленості студентів до вирішення цього завдання.

1. Методологічними засадами підготовки майбутніх учителів до педагогічного діагностування якості освіти слугували принципи й закони діалектики, конкретизовані в аксіологічному, компетентнісному, особистісно-діяльнісному і системному підходах. Окреслені філософсько-методологічні

орієнтири дали змогу з'ясувати сутнісні ознаки, закономірності, характеристики підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти.

2. Доведено, що професійно-педагогічна підготовленість майбутніх учителів до педагогічної діагностики є складним особистісним утворенням, що визначає результативність професійної діяльності майбутнього вчителя й охоплює знання з педагогічної діагностики, вміння розв'язувати діагностичні завдання, оцінювати результати роботи, контролювати якість діяльності учнів, прогнозувати та проектувати результати власної професійної діяльності та інших учителів.

Уточнено, що якість освіти може бути витлумачена у двох площинах: у широкому теоретико-методологічному розумінні - це результат і процес освітньої системи, що складається з мети, умов, стандартів, спроможних задовольняти споживачів, їхні вимоги, які постійно зростають, та актуальні потреби суспільства; у вузькому – це інтегрована сукупність властивостей, що зумовлює пристосованість освіти до реалізації соціальної мети розвиненості її формування й розвитку особистості в аспектах її навченості, вихованості, психічних і фізичних властивостей.

Підготовку майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти розглядаємо як цілісний навчально-педагогічний процес та результат, спрямований на формування у студентів системи необхідних знань, умінь і навичок із педагогічної діагностики якості освіти в шкільній практиці з трудового навчання, озброєння їх методами і прийомами діагностики, контролю й оцінки результатів проектно-технологічної діяльності, формування професійно спрямованої творчої особистості майбутнього педагога, здатної прогнозувати та проектувати результати навчальної діяльності учнів.

3. Педагогічна діагностика – це процес, під час якого відбувається аналіз процесу навчання, забезпечення об'єктивного визначення його результатів, контроль, перевірка, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналіз, виявлення динаміки, тенденцій, прогнозування подальшого поліпшення якості освіти. Педагогічна діагностика в широкому сенсі - це охоплення всіх діагностичних завдань у рамках консультування з питань освіти, оцінювання адекватності вибору навчальної мети відповідно до умов навчального закладу (матеріально-технічне забезпечення, достатній рівень компетенції та кваліфікації педагогів, виконання затверджених стандартів освіти тощо), за яких протікає навчальний процес, а також моніторингових рівнів розвитку й вихованості особистості учнів; аналіз навчального процесу і визначення результатів навчання й виховання. Педагогічна діагностика у вузькому змісті - це контроль та оцінювання знань, умінь і навичок тих, хто навчається, їх аналіз, статистична обробка, вивчення динаміки, тенденцій та прогнозування навчального процесу й процесу пізнання, що забезпечує об'єктивність

результатів навчання, виявляє індивідуальні дані майбутнього вчителя з метою зрозуміти самого себе й оволодіння ним діагностичними методами оцінювання якості навчання.

Діагностична компетентність – складник професійної компетентності майбутнього вчителя. Діагностична компетентність майбутнього вчителя включає вміння оцінювати, аналізувати, здійснювати статистичний перебіг педагогічного процесу відповідно до певних параметрів; педагогічна діагностика прогнозує засвоєння знань, умінь і навичок учнів та використання відомостей, що характеризують стан педагогічного явища на різних рівнях навчання.

4. Визначено структуру педагогічної діагностики якості освіти: мотиваційний, операційно-діяльнісний, творчий і діагностичний компоненти. Обрано систему критеріїв і показників визначення рівня підготовленості майбутніх учителів технологій до педагогічної діагностики якості освіти: ціннісно-орієнтаційний (наявність інтересу до професії вчителя технологій і креслення; позитивне ставлення до постійного здійснення педагогічної діагностики якості освіти; бажання поглибити свої знання з методик педагогічної діагностики якості освіти); імперативно-настановний (обізнаність з методиками педагогічної діагностики якості освіти учнів з навчального предмета; вміння добирати й застосовувати діагностувальні методики якості освіти учнів у галузі технологій і креслення; вміння прогнозувати, проектувати майбутню проектно-технічну діяльність учнів та аналізувати їхні результати); конструктивний (уміння розробляти конспекти уроків з трудового навчання; самостійно розробляти діагностувальні завдання з виявлення якості освіти учнів з технології і креслення; вміння оцінювати якість технологічної освіти учнів за визначеними критеріями).

5. Виокремлено й науково обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до педагогічного діагностування якості освіти: наявність уніфікованої системи критеріїв і показників педагогічної діагностики якості освіти; інтеракція інноваційних, продуктивних, інформаційно-комунікативних, інтерактивних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів технології і креслення до педагогічної діагностики якості освіти; набуття студентами досвіду самостійної професійно-педагогічної діяльності з розробки педагогічної діагностики якості освіти учнів.

Теоретично доведено можливість реалізації цих умов у процесі фахової підготовки майбутніх учителів технологій і креслення.

6. Розроблено й обґрунтовано модель підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти обіймала підготовчо-пізнавальний, практико-конструктивний, аналітичний, технологічний, рефлексивно-оцінювальний етапи; педагогічні умови, змістові компоненти та складники методики їх реалізації.

7. Перший – підготовчо-пізнавальний етап передбачав озброєння майбутніх учителів технологій і креслення знаннями, вміннями й навичками з педагогічної діагностики якості освіти; практико-конструктивний – спрямував та активізував студентів на позитивне ставлення й використання системи педагогічної діагностики якості освіти, стимулював розвиток потреби у вивченні теорії педагогічної діагностики; аналітичний – відстеження причин виникнення слабкої ланки (проблеми), аналіз і систематизація отриманої інформації, розроблення рекомендацій та пропозицій із подальшого корегування роботи, підготовка висновків; технологічний – корекція шляхом упровадження технологій, зворотний зв'язок, добір методик педагогічного діагностування; рефлексивно-оцінювальний – навчання студентів самостійно розробляти інноваційні методи педагогічної діагностики якості освіти з розвитку самооцінювання їхньої підготовки до здійснення педагогічної діагностики в сучасній школі.

8. Зміст підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти було реалізовано за такими напрямками: реалізація в навчально-виховному процесі вишу окреслених педагогічних умов, які забезпечують професійну спрямованість майбутнього вчителя та його готовність до здійснення педагогічної діагностики; розробка педагогічних ситуацій, завдань діагностувальної спрямованості, діагностичного контролю як складника педагогічної діагностики на заняттях із навчальних дисциплін професійно-педагогічного та фахового спрямування та під час проходження педагогічної практики; розробка і використання комплексних форм моделювання діагностувальних педагогічних ситуацій (педагогічних майстерень, тренінгів, практикумів, «круглих столів», «літературних віталень», експертних і творчих груп); опрацювання методів моделювання педагогічних ситуацій (кейс-методу, веб-квесту, ігрового проектування, імітаційно-дидактичного моделювання, портфолію, мікровикладання); розробка самостійної роботи в проектному режимі, зокрема з використанням інформаційних ресурсів і засобів мультимедіа; впровадження варіативних спецкурсів: «Актуальні питання педагогічної діагностики якості освіти», «Педагогічна діагностика якості освіти».

9. За результатами прикінцевого зрізу підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти виявлено позитивні якісні зміни у формуванні підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти. Кількість студентів експериментальної групи, які виявили високий рівень підготовленості, зросла на 8,54%, задовільному – на 8,33%, на низькому – вона зменшилась на 16,87%.

Розроблену методику підготовки педагогічної діагностики в педагогічних вищих навчальних закладах оцінено як систематичну, яку використовують на всіх рівнях і щаблях навчально-пізнавального процесу.

Перспективи подальшого наукового дослідження вбачаємо у підготовці майбутніх учителів іншого фаху до педагогічної діагностики якості освіти учнів із застосуванням комп'ютерного забезпечення, науково-теоретичному обґрунтуванні формування діагностичної компетентності сучасного вчителя як складової його професійної компетентності і професійної майстерності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Савченко Л. О. Педагогічна діагностика якості підготовки майбутніх учителів: теорія і практика : монографія / Л. О. Савченко. – Кривий Ріг: СТПРЕС, 2013. – 367 с.
2. Савченко Л. О. Застосування проектної діяльності в практиці вищої педагогічної школи / В. С. Пікельна, Л. О. Савченко, Ю. С. Кулінко та ін. // Проектна діяльність у технологічній освіті : колективна монографія. – Кривий Ріг : СПД В. В. Залозний, 2012. – С. 14–49.
3. Савченко Л. О. Використання проектної діяльності у процесі вивчення педагогічних дисциплін / О. О. Лаврентьева, О. В. Малихін, Л. О. Савченко // Теорія і практика організації самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах : монографія. – Кривий Ріг : Книжкове видавництво Кирєєвського, 2012. – С. 327–342.

Публікації у фахових виданнях України

4. Савченко Л. О. Впровадження діагностичних технологій у навчальний процес вищої школи / Л. О. Савченко // Педагогіка вищої та середньої школи : збірник наукових праць. – Кривий Ріг, 2000. – Вип. 2. – С. 39–44.
5. Савченко Л. О. Діагностичні технології та їх впровадження в навчальний процес вищої школи / Л. О. Савченко // Наука і освіта. – Одеса, 2002. – № 1. – С. 118–120.
6. Савченко Л. О. Педагогічна діагностика як процес розвитку навчального закладу / Л. О. Савченко // Наука і освіта. – Одеса. 2003. – № 7–8. – С. 75–78.
7. Савченко Л. О. Профессиональная подготовка будущего учителя с помощью новых педагогических технологий / Л. О. Савченко // Педагогіка вищої та середньої школи : збірник наукових праць. – Кривий Ріг : КДПУ, 2004. – Вип. 8. – С. 174–180.
8. Савченко Л. О. Вивчення ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді / Л. О. Савченко // Рідна школа. – 2005. – № 8. – С. 39–41

9. Савченко Л. О. Визначення поняття ціннісної компетенції в умовах вищої школи / Л. О. Савченко // Збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В. І. Євдокимова і проф. О. М. Микитюка. – Харків : Харк. нац. акад. ун-т імені Г. С. Сковороди, 2006. – Вип. 24. – Ч. 2. – С. 103–107.

10. Савченко Л. О. Розвиток пізнавальної активності майбутніх інженерів-педагогів в процесі вивчення дисципліни «Обчислювальні машини і системи» / Л. О. Савченко // Педагогічні науки : збірник наукових праць. – Херсон, 2007. – Вип. XXXXVI. – № 12. – С. 12–21.

11. Савченко Л. О. Проблема формування професійно-ціннісної компетентності майбутніх вчителів / Л. О. Савченко // Педагогічні науки : збірник наукових праць. – Херсон, 2007. – № XXXX1У. – С. 295–298.

12. Савченко Л. О. Педагогічна діагностика як засіб розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя / Л. О. Савченко // Збірник наукових праць. Педагогіка вищої та середньої школи / гол. ред. В. К. Буряк. – Кривий Ріг : КДПУ, 2007. – Вип. 19. – С. 354–360.

13. Савченко Л. О. Проблеми формування ціннісної компетенції студентів вищої педагогічної школи / Л. О. Савченко // Педагогічні науки : збірник наукових праць. – Херсон, 2008. – Вип. XXXXVIII. – С. 319–323.

14. Савченко Л. О. Формування ціннісної орієнтації студентів педагогічної школи як умова їх професійної компетентності / Л. О. Савченко // Педагогіка вищої та середньої школи : збірник наукових праць. – Спеціальний випуск: Формування професійної компетентності майбутніх педагогів / редкол.: Буряк В. К. (гол. ред.) та ін. – Кривий Ріг : КДПУ, 2008. – № 22. – С. 11–16.

15. Савченко Л. О. Використання педагогічної діагностики як засобу розвитку творчих здібностей майбутніх учителів / Л. О. Савченко // Педагогічні науки : збірник наукових праць. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2008. – Вип. 49. – С. 308–311.

16. Савченко Л. О. Вивчення проблеми використання педагогічної діагностики як складової якості освіти майбутніх викладачів вищої школи / Л. О. Савченко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. – Одеса, 2009. - № 3-4. – Ч. 2. – С. 54–61.

17. Савченко Л. О. Використання діагностичних методик на заняттях з педагогічних дисциплін як складової якості навчання майбутніх вчителів / Л. О. Савченко // Вісник Київського університету ім. Т. Шевченка. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського простору». – Додаток 4, П (14). – 2009. – № 3. – С. 14–20.

18. Савченко Л. О. Компоненти діагностики якості знань студентів при вивченні психолого-педагогічних дисциплін на технологічному факультеті / Л. О. Савченко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – Умань : УДПУ, 2010. – С. 7–17.

19. Савченко Л. О. Основи проєктувальної компетентності майбутнього вчителя технології / Л. О. Савченко // Збірник наукових праць. Педагогіка вищої та середньої школи. – Кривий Ріг : КДПУ, 2010. – Вип. 30. – С. 53–58.

20. Савченко Л. О. Індивідуальний підхід до навчання як складова успішності навчання в вищих навчальних закладах / Л. О. Савченко // Збірник наукових праць. Педагогіка вищої та середньої школи. – Кривий Ріг : КДПУ, 2010. – Вип. 27. – С. 21–25.

21. Савченко Л. О. Використання проєктної діяльності у процесі вивчення педагогічних дисциплін / Л. О. Савченко // Педагогічний альманах : збірник наукових праць. – Херсон : РПО, 2010. – Вип. 5. – С. 72–77.

22. Савченко Л. О. Якість знань як основний показник освіченості студента вищої педагогічної школи / Л. О. Савченко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : збірник наукових праць. – Серія 17: Теорія і практика навчання та виховання. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 14. – С. 103–108.

23. Савченко Л. О. Діяльнісно-орієнтований підхід визначення якості освіти майбутніх учителів / Л. О. Савченко // Вища освіта України. – Додаток 4, Том II (20). – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – Київ, 2010. – С. 290–297.

24. Савченко Л. О. Діагностика якості освіти як умова професійної компетентності майбутнього вчителя / Л. О. Савченко // Наукові записки. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Вип. 97. – С. 260–264.

25. Савченко Л. О. Моніторинг якості підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах / Л. О. Савченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : збірник наукових праць. – Серія: Педагогічні науки: реалії та перспективи. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 25. – С. 182–188.

26. Савченко Л. О. Педагогічна діагностика особливості проведення контролю за якістю освіти майбутніх вчителів / Л. О. Савченко // Наука і освіта. – Одеса, 2011. – № 4. – С. 355–358.

27. Савченко Л. О. Проєктні технології як засіб підвищення якості знань студентів вищої педагогічної школи / Л. О. Савченко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2011. – № 3. – С. 362–366.

28. Савченко Л. О. Вивчення проблеми використання педагогічної діагностики як складової підготовки майбутнього вчителя / Л. О. Савченко // Педагогічні науки : збірник наукових праць. – Херсон, 2011. – Вип. LVIII. – Ч. 1. – С. 339–344.

29. Савченко Л. О. Педагогічна діагностика оцінювання знань студентів у вищих педагогічних закладах / Л. О. Савченко // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). –

Бердянськ : БДПУ, 2011. – № 4. – С. 237–244.

30. Савченко Л. О. Використання діагностичних методик у вищій школі як засіб розвитку творчих здібностей майбутніх вчителів / Л. О. Савченко // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського : збірник наук. праць. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2012. – Вип. 37. – С. 362–365..

31. Савченко Л. О. Використання педагогічної діагностики як основа успішності навчання майбутніх учителів / Л. О. Савченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. – Київ ; Вінниця, 2012. – Вип. 32. – С. 414–419.

32. Савченко Л. О. Компетентнісний концепт формування якості підготовки майбутніх учителів / Л. О. Савченко // Педагогіка вищої та середньої школи / редкол.: Бакум З. П. (гол. ред.) та ін. – Кривий Ріг : КП ДВНЗ «КНУ», 2012. – Вип. 36. – С. 43–50.

33. Савченко Л. О. Вивчення проблеми якості освіти у вищих педагогічних закладах / Л. О. Савченко // Гуманітарний вісник. – Додаток 1 до Вип. 27, Том VI (39): тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2012. – С. 419–424.

34. Савченко Л. О. Методичне забезпечення педагогічної діагностики рівня підготовки майбутніх педагогів / Л. О. Савченко // Збірник наукових праць. Проблема трудової і професійної підготовки. / відповід. редактор і укладач В. В. Стешенко. – Слов'янськ : СДПУ, 2012. – Вип. 17. – Т. 2. – С. 240–246.

35. Савченко Л. О. Особливості використання моніторингового контролю в педагогічній діагностиці якості навчання студентів вищої школи / Л. О. Савченко // Витоки педагогічної майстерності : збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Серія «Педагогічні науки». – Полтава, 2012. – Вип. 10. – С. 263–270.

36. Савченко Л. О. Наукові основи теоретичного аналізу проблеми якості освіти педагогічної вищої школи / Л. О. Савченко // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського : збірник наук. Праць. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2013. – Вип. 1.41 (93). – Т. 2. – С. 129–132.

37. Савченко Л. О. Системний підхід до педагогічного діагностування якості освіти студентів / Л. О. Савченко // Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К. : ВІКНУ, 2013. – Вип. № 41. – С. 197–202.

38. Савченко Л. О. Аналіз проблеми використання діагностичних методик як засобу підвищення якості освіти педагогічної вищої школи // Л. О. Савченко // Наука і освіта. – Спеціальний випуск «Сучасні технології

в навчанні та вихованні у вищій школі». – Одеса, 2013. – Ч. 2. – С. 58–67.

39. Савченко Л. О. Використання діагностичного методу «Портфоліо» як засобу підвищення якості знань студентів / Л. О. Савченко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 1 до Вип. 31, Том II (44): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2013. – С. 277–282.

40. Савченко Л. О. Використання мультимедійних технологій у сучасному навчально-виховному процесі як умова якісної підготовки майбутнього вчителя / Л. О. Савченко // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – Бердянськ : БДПУ. – 2013. – № 3. – С. 104–108.

41. Савченко Л. О. Модернізація якості освіти при підготовці майбутніх учителів технології / Л. О. Савченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : збірник наукових праць. – Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи / за ред. В. П. Сергієнка. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 41. – С. 122–127.

Публікації у наукових періодичних виданнях інших держав

42. Савченко Л. А. Особенности развития творческих способностей учеников на уроках математики / Л. А. Савченко // Матэматыка праблеми выкладання. – Минск : Установа «Выдавецтва «Адукацыя і выхаванне»» Міністэрства адукацыі Республікі Беларусь, 2006. – № 3 (44). – С. 14–17.

43. Савченко Л. О. Педагогічна ситуація на заняттях з педагогіки / Л. О. Савченко // Сек'юритологія. – Краків, 2008. – № 8. – С. 83–89.

44. Савченко Л. А. Повышение качества педагогического образования при подготовке будущих учителей технологии / Л. А. Савченко // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. – Серия: Педагогика, психология / редкол.: Криштал М. М. (гл. ред.) и др. – Тольятти : Изд-во Тольяттинского государственного университета, 2012. – № 4 (11). – С. 258–263.

45. Savchenko L. Project activities in practice of higher pedagogical establishments / L. Savchenko // Science and Education – a New Dimension. – Budapest : Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe, 2013. – Vol. 1. – P. 57–62.

46. Савченко Л. А. Качество образования и педагогические технологии компетентностного подхода / Л. А. Савченко // Современное образование: новые методы и технологии в организации образовательного процесса. – Томск, 2013.- №1. – С. 124–130.

Опубліковані праці апробаційного характеру

47. Савченко Л. А. Совершенствование содержания педагогической подготовки будущего учителя (из опыта преподавания учебного курса «Новые педагогические технологии») / Л. А. Савченко // Материалы Международной научно-практической конференции [«Формирование профессионализма учителя: проблемы, поиски решения на рубеже столетий»], (Барановичи, 3–5 мая 2000 г.): в 2 ч. / ред. кол.: Л. Ф. Мирзаянова (гл. ред.). – Барановичи : БГВПК, Беларусь, 2000. – Ч. 1. – С. 127–131.

48. Савченко Л. О. Модернізація педагогічної діагностики як складової професійної компетентності майбутнього вчителя / Л. О. Савченко // Матеріали Міжнародного симпозіуму [«Революція в університетській освіті: глобалізація та індивідуалізація – погляд у майбутнє»], (Одеса – Стамбул, 25 – 30 травня 2007 р.). – Одеса : Вид-во Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, 2007. – С. 107–108.

49. Савченко Л. О. Формування пізнавальної активності майбутніх інженерів-педагогів у процесі вивчення дисципліни «Обчислювальні машини і системи» / Л. О. Савченко // Матеріали Всеукр. науково-практич. конф. [«Проблеми підготовки педагога професійного навчання: теорія і практика»], (Кривий Ріг, 19 – 22 листопада 2007 р.). – Кривий Ріг : КДПУ, 2007. – С. 74–76.

50. Савченко Л. А. Изучение средств организации досуга школьников в рамках педагогических дисциплин / Л. А. Савченко // Материалы Международной научно-практической конференции НДОЛ «ЗУБРЕНОК» [«Педагогическое взаимодействие в системе отдыха и оздоровления детей и молодежи: интерактивная педагогика»], (Минск, 12–14 мая 2008 г.). – Минск : Издательский центр БГУ, 2008. – С. 244–247.

51. Савченко Л. О. Педагогічна діагностика як складова компетенції майбутнього вчителя / Л. О. Савченко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [«Методи і засоби забезпечення неперервності редуційного процесу в закладах освіти»]. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – С. 72–73.

52. Савченко Л. О. Критерії та показники якості знань студентів при вивченні педагогічних дисциплін у вищій школі / Л. О. Савченко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 30-річчю педагогічного факультету [«Модернізація педагогічної освіти як основа інтенсифікації професійної та світоглядно-методологічної підготовки вчителя початкових класів»] / упор. Г. Філь, Л. Стахів. – Дрогобич : Посвіт, 2009. – С. 322–325.

53. Савченко Л. О. Якісна освіта в умовах сучасної вищої педагогічної школи / Л. О. Савченко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [«Психолого-педагогічні умови організації розвивального середовища в закладах освіти»], (Херсон, 6–7 травня 2010 р.). – Херсон : ХДПУ, 2010. – С. 278–281.

54. Савченко Л. О. Качество знаний как основной показатель образованности студента высшей педагогической школы [Электронный ресурс] / Л. О. Савченко // Минск : Издательский центр Белорусского государственного университета, 2010. – С. 97–99. – Режим доступа : <http://www.bsu.by/main>.

55. Савченко Л. О. Педагогічна діагностика як складова якісної освіти вищої школи / Л. О. Савченко // Матеріали Всеукраїнських педагогічних читань [«Гуманна педагогіка у вищій школі»], (Дніпропетровськ, 18 листопада 2010 р.). – Дніпропетровськ : НГУ, 2010. – С. 75–76.

56. Савченко Л. О. Імітаційно-ігрове навчання як процес формування комунікативного потенціалу студентів вищої школи / Л. О. Савченко // Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, науковців. – Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія» ТОВ, 2011. – С. 326–329.

57. Савченко Л. О. Якісна освіта як складова професійної компетентності майбутнього вчителя / Л. О. Савченко // Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції [«Сталий розвиток промисловості та суспільства»], (Кривий Ріг, 22 – 25 травня 2012 р.). – Кривий Ріг, 2012. – Том 2. – С. 79–80.

58. Савченко Л. А. Проблема качества образования как главное направление в подготовке педагогических кадров [Электронный ресурс] / Л. А. Савченко // Информационно-технологическое обеспечение образовательного процесса государств-участников СНГ : сборник докладов / редкол.: М. А. Журавков (отв. ред.) и др. – Минск : БГУ, 2012. – Режим доступа : <http://elib.bsu.by/handle/123456789/27929/>.

59. Савченко Л. О. Педагогічний аналіз проблеми якості освіти вищого навчального закладу / Л. О. Савченко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конф. [«Придніпровські соціально-гуманітарні читання»], (Кривий Ріг, 24 листопада 2012 р.). – Кривий Ріг : КП ДВНЗ «КНУ», 2012. – С. 144–147.

60. Савченко Л. О. Проектувальна компетентність майбутнього вчителя технології / Л. О. Савченко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичн. конф. [«Проблеми компетентнісного підходу у підготовці майбутніх вчителів: тенденції та перспективи»], (Кривий Ріг, 4–5 жовтня 2012 р.) / гол. ред. З. П. Бакум. – Кривий Ріг : КП ДВНЗ «КНУ», 2012. – С. 7–9.

61. Савченко Л. О. Формування гармонійної особистості студентів при вивченні курсу: «Українська народна іграшка» / Л. О. Савченко, Ю. С. Кулінка // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетенцій : зб. матеріалів X Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької / [голов. ред. І. Я. Зязюн]. – Чернівці : Зелена Буковина, 2013. – Вип. 4 (8). – С. 127–130.

62. Савченко Л. О. Використання мультимедійних технологій

у сучасному навчально-виховному процесі вищої педагогічної школи / Л. О. Савченко // Зб. матеріалів XI Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької, 4–5 грудня 2013 р. – Чернівці, 2013. – С. 37–43.

63. Савченко Л. А. Проблема качества образования при подготовке педагогических кадров / Л. А. Савченко // Образование через всю жизнь: Непрерывное образование в интересах устойчивого развития : материалы 11-й Междунар. конф. : в 2 ч. / сост. Н. А. Лобанов; под. науч. ред. Н. А. Лобанова и В. Н. Скворцова ; ЛГУ им. А. С. Пушкина, НИИ соц.-экон. и пед. пробл. непрерыв. образования. – СПб. : ЛГУ им. А. С. Пушкина, 2013. – Вып. 11. – Ч. II. – С. 217–219.

64. Савченко Л. А. Гуманизация процесса обучения в высшей педагогической школе как фактор реализации проектной деятельности / Л. А. Савченко // Материалы Всероссийской научно-практической конференции с международным участием (памяти профессора Е. Н. Шиянова) [«Современная наука и образование: опыт и перспективы гуманизации в условиях российского общества»] / С. Е. Шиянов, Т. Ф. Маслова (отв. ред.). – Ставрополь : НОУ ВПО СКСИ, 2013. – С. 257–260.

65. Савченко Л. А. Гуманизация процесса обучения в высшей педагогической школе как фактор реализации проектной деятельности / Л. А. Савченко // Материалы Всероссийской научно-практической конференции с международным участием (памяти профессора Е. Н. Шиянова) [«Современная наука и образование: опыт и перспективы гуманизации в условиях российского общества»] / С. Е. Шиянов, Т. Ф. Маслова (отв. ред.). – Ставрополь : НОУ ВПО СКСИ, 2013. – С. 257–260.

66. Савченко Л. О. Використання мультимедійних засобів навчання в підготовці майбутніх учителів технологій / Л. О. Савченко // Матеріали наук.-практичн. семінару [«Підготовка фахівців інженерно-педагогічних спеціальностей: досвід, проблеми, перспективи»], (Тернопіль, 18 квітня 2013 р.). – Тернопіль, 2013. – С. 93–96.

67. Савченко Л. О. Педагогічна діагностика як складова системи якості освіти / Л. О. Савченко // Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції [«Сталий розвиток промисловості та суспільства»], (Кривий Ріг, 22 – 25 листопада 2013 р.). – Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2013. – Т. 2. – С. 87–88.

Праці які додатково відображають наукові результати дисертації

68. Савченко Л. О. Социальный аспект в системе профессионально-педагогической подготовки будущих педагогов / Л. О. Савченко // Персонал. – К. : МАУП, 2000. – № 1. – С. 124-129.

69. Савченко Л. О. Формування професійної культури майбутніх учителів технології / Л. О. Савченко // Молодь і ринок. – Дрогобич, 2008. –

№ 10 (45). – С. 63–66.

70. Савченко Л. О. Оцінювання навчальних досягнень студентів у вищій школі при вивченні педагогічних дисциплін / Л. О. Савченко // Імідж сучасного педагога. – 2011. – № 4. – С. 8–12.

Навчально-методичні посібники, методичні рекомендації, програми

71. Інноваційні форми організації виховної роботи у школі : навчально-методичний посібник з методики виховної роботи / упоряд. Л. О. Савченко та ін. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2010. – 234 с.

72. Савченко Л. О. Ігри та ігрові технології на уроках трудового навчання : навчально-методичний посібник / Л. О. Савченко, Н. В. Волкова, Ю. С. Кулінка. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. – 284 с.

73. Савченко Л. О. Використання контролюючих завдань як засіб підвищення успішності навчання при вивченні курсу «Художнє оздоблення виробів» : методичні рекомендації / Л. О. Савченко. – Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2012. – 40 с.

74. Савченко Л. О. Впровадження діагностичних технологій при вивченні педагогічних дисциплін : методичні рекомендації / Л. О. Савченко. – К. : ДВНЗ «КНУ» КПІ, 2012. – 57 с.

75. Савченко Л. О. Методика використання педагогічної діагностики підвищення якості освіти майбутніх вчителів : навчально-методичний посібник / Л. О. Савченко. – Кривий Ріг : ДВНЗ «КНУ» КПІ, 2013. – 167 с.

АНОТАЦІЯ

Савченко Л. О. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». – Одеса, 2014.

Дослідження присвячено теоретико-експериментальному вивченню проблеми підготовки майбутніх учителів технологій і креслення педагогічного діагностування якості освіти.

У дисертації науково обґрунтована теоретико-методологічна концепція підготовки майбутніх учителів до педагогічного діагностування якості освіти та апробована методика її реалізації в процесі професійної підготовки, що охоплює методологічний, теоретичний і технологічний концепт; запропонована модель та схарактеризовані педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до педагогічного діагностування якості освіти.

З'ясовано сутність понять «якість освіти», «педагогічна діагностика», «підготовка», «підготовленість до педагогічної діагностики якості освіти». Розроблено систему професійної підготовки майбутніх фахівців до застосування педагогічної діагностики якості освіти у вищій школі. Обґрунтовані та змістовно схарактеризовані основні конструкти теоретико-методичної професійної підготовки майбутніх учителів до застосування педагогічної діагностики. Визначено критерії, показники й рівні ефективності підготовленості майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічного діагностування якості освіти. Репрезентовано теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх учителів до застосування педагогічного діагностування щодо підвищення якості підготовки, з модельовано поетапний процес експериментального використання педагогічної діагностики в умовах вищої педагогічної школи. Розроблено й апробовано експериментальну методику ефективного впровадження підготовки майбутніх учителів до педагогічного діагностування якості освіти у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: професійна підготовка вчителя, якість освіти, підготовленість до педагогічної діагностики якості освіти, педагогічна діагностика, модель підготовки до педагогічної діагностики.

АННОТАЦІЯ

Савченко Л. А. Теоретико-методические основы подготовки будущих учителей к педагогической диагностике качества образования – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского». – Одесса, 2014.

Работа является теоретико-экспериментальным исследованием проблемы подготовки будущих учителей к педагогической диагностике качества образования. В диссертации научно обоснована теоретико-методологическая концепция педагогической диагностики качества подготовки будущих учителей, методика ее реализации прошла апробацию в процессе профессиональной подготовки, охватывающую методологический, теоретический и технологический концепты; модель и педагогические условия подготовки будущих учителей к педагогической диагностике качества образования.

Определена сущность понятий «качество образования», «педагогическая диагностика», «качество подготовки». Педагогическая диагностика – это процесс, во время которого происходит объективное определение его результатов, контроль, проверка, оценивание, накопления статистических

данных, их анализ, выявление динамики, тенденций, прогнозирования последующего улучшения качества образования. Педагогическая диагностика в широком смысле - это охватывание всех диагностических заданий в рамках консультирования по вопросам образования, оценивание адекватности выбора учебной цели в соответствии с условиям учебного заведения (материально-техническое обеспечение, достаточный уровень компетенции и квалификации педагогов, выполнения стандартов образования), а также мониторинговых уровней развития и воспитанности личности учеников; анализ учебного процесса и определение результатов учебы и воспитания. Педагогическая диагностика в узком смысле - это контроль и оценивание знаний, умений и навыков, тех, кто учится, их анализ, статистическая обработка, изучение динамики, тенденций и прогнозирования учебного процесса и познания, которое обеспечивает объективность результатов учебы, с целью понять самого себя и овладение им диагностических методов оценивания качества учебы.

Разработана система профессиональной подготовки будущих специалистов к применению педагогической диагностики в высшей школе. Обоснованы и содержательно охарактеризованы основные конструкты теоретико-методической профессиональной подготовки будущих учителей к применению системы педагогической диагностики. Подготовку будущих учителей технологии и черчения к педагогической диагностике качества образования рассматриваем как целостный учебно-педагогический процесс и результат, направленный на формирование у студентов системы необходимых знаний, умений и навыков по педагогической диагностике качества образования. Вооружение их методами и приемами диагностики, контроля и оценки результатов проектно-технологической деятельности, формирование профессионально направленной творческой личности будущего педагога. Подготовку, как общее понятие, понимаем как организованный, целенаправленный учебно-воспитательный процесс разного типа учебных заведениях, конечной целью которого является готовность к осуществлению профессионально-педагогической деятельности по определенной специальности. Подготовленность студентов к педагогической диагностике качества образования – это процесс и результат взаимосвязи и взаимодействия средств, форм, методов, методик обучения, анализа обстоятельств, условий и факторов функционирования педагогических объектов, хода педагогических процессов, выяснение их эффективности и следствий в связи с мероприятиями, которые происходят.

Определены критерии, показатели и уровни эффективной подготовки к педагогической диагностики качества образования будущих учителей. На основе разработанных структурных компонентов определена система критериев и показателей уровня подготовки будущих учителей

В ходе работы раскрыты теоретико-методологические основы

подготовки будущих учителей к использованию педагогической диагностики, повышающей качество подготовки, смоделирован поэтапный процесс экспериментального использования и применения педагогической диагностики в условиях высшей школы. Разработана и апробирована экспериментальная методика эффективного внедрения системы подготовки к педагогической диагностики качества образования будущих учителей в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителя, качество образования, подготовка, подготовленность к педагогической диагностике качества образования, педагогическая диагностика, структурно-функциональная модель педагогической диагностики качества образования.

ANNOTATION

Savchenko L. A. Theoretic-methodical foundation of training of future teachers to pedagogical diagnostics of quality of education – As a manuscript.

The thesis for obtaining a scientific degree of doctor of pedagogical sciences by specialty 13.00.04 – the theory and methodology of professional education. – The State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky", Ministry of Education and Science Ukraine. - Odessa, 2014.

Dissertation work is a theoretic-experimental study of a problem of pedagogical diagnostics of quality of training of future teachers. In the thesis it is scientifically proved the theoretic-methodological concept of pedagogical diagnostics of quality of training of future teachers and methodology approbation has passed in the process of vocational training which covers a methodological, theoretical and technological concept; model of system of pedagogical diagnostics of quality of training of future teachers; pedagogical conditions of pedagogical diagnostics of quality of training of future teachers are proved.

The essence of the concepts «quality of education», «pedagogical diagnostics», «quality of preparation» are defined. The system of vocational training of future teachers to application of pedagogical diagnostics in the higher school is developed. The main constructs of theoretic-methodical vocational training of future teachers to the use of system of pedagogical diagnostics are substantially characterized. Criteria, indicators and levels of efficiency of pedagogical diagnostics of quality of training of future teachers are defined.

On the basis of the developed structural components the system of criteria and indicators for definition of level of training of future teachers is elected: motivational emotional (indicators: interest to a profession of the teacher; positive relation to pedagogical work; desire to deepen the knowledge, to improve the acquired skills); constructive and informative (indicators: level of students analytical and constructive abilities); substantial correctional (rationally distributing time by types of work, ability to use intersubject communications, ability to organize

collective and individual activity, providing personally focused approach in the course of professional work); art and creative (indicators: independence degree in a choice of methods of training and education; possession of skills of pedagogical improvisation in the aspect of free use of various methods and working methods).

It is shined theoretic-methodological foundation of training of future teachers to application of pedagogical diagnostics which increases quality of preparation, stage-by-stage process of experimental use and application of pedagogical diagnostics in the conditions of higher school is simulated. The experimental technique of effective introduction of system of pedagogical diagnostics of quality of training of future teachers in a higher educational institution is developed and approved.

Key words: teacher's professional training, quality of education, quality of training, pedagogical diagnostics, structural and functional model of pedagogical diagnostics of quality of education.